

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΟΚΕ

Η Αδήλωτη Εργασία και προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος ανέλαβε την έκδοση Γνώμης Πρωτοβουλίας με τίτλο **«Η Αδήλωτη Εργασία και προτάσεις για την αντιμετώπισή της»**, με βάση το άρθρο 4 του Νόμου 2232/1994, σύμφωνα με το οποίο «η Ο.Κ.Ε. μπορεί με δική της πρωτοβουλία να εκφράζει γνώμη και για άλλα θέματα κοινωνικοοικονομικής πολιτικής».

Μετά από απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε., ορίστηκε η Επιτροπή Εργασίας, αποτελούμενη από τους **κ.κ. Νικόλαο Σκορίνη, Παναγιώτη Συριόπουλο και την κα Σοφία Δροσοπούλου**. Πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Νικόλαος Σκορίνης**. Στην Επιτροπή συμμετείχε επίσης ως εμπειρογνώμονας η **κα Παναγιώτα Σαλίμπα**. Τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής είχαν η **κα Αφροδίτη Μακρυγιάνη και η κα Μαρία Ιωαννίδου**, επιστημονικοί συνεργάτες της Ο.Κ.Ε.

Το σχέδιο γνώμης που συνέταξε η επιτροπή εργασίας, υποβλήθηκε στην Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία το συζήτησε στη συνεδρίαση της στις 26/6/2015 και εξέδωσε, με βάση αυτό, την παρούσα Γνώμη υπ' αριθ. 307.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον όρο αδήλωτη εργασία, σύμφωνα με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων περιγράφονται όλες οι αμειβόμενες δραστηριότητες που είναι νόμιμες ως προς τη φύση τους, αλλά δεν δηλώνονται στις δημόσιες αρχές, με συνέπεια την αποφυγή φορολογίας και την απάτη στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

Η αδήλωτη εργασία συναντάται σε όλους τους τομείς της οικονομίας, αφορά μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις και μπορεί να διαπιστώνεται σε όλες τις μορφές απασχόλησης (μισθωτή εξαρτημένη εργασία, αυτοαπασχόληση, υπεργολαβίες, κ.ά.). Επίσης η αδήλωτη απασχόληση αφορά τόσο τους εργαζόμενους που εργάζονται χωρίς καθόλου ασφάλιση, όσο και αυτούς που είναι πλημμελώς ασφαλισμένοι (εμφανίζονται με λιγότερες ώρες ή ημέρες απασχόλησης).

Ο ακριβής προσδιορισμός της αδήλωτης απασχόλησης είναι ανέφικτος. Στη βιβλιογραφία προτείνονται διάφορες μέθοδοι προσέγγισης του φαινομένου, όπως η δειγματοληπτική έρευνα σε άτομα και νοικοκυριά, η ανάπτυξη υποδειγμάτων για την ποσοτική εκτίμηση της, ή έμμεσες μέθοδοι σύμφωνα με τις οποίες ορισμένα μεγέθη ερμηνεύονται ως ενδείξεις εκδήλωσης του φαινομένου.

Είναι γεγονός ότι το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας είναι ένα δυναμικό κοινωνικό φαινόμενο το οποίο εξελίσσεται και διαφοροποιείται με βάση τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε διάφορες χρονικές περιόδους. Στην Ελλάδα καταγράφεται εντονότερα, συγκριτικά με τις άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ανάπτυξη μίας δευτερεύουσας αγοράς εργασίας όπου η αδήλωτη απασχόληση είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη. Και μάλιστα εντείνεται ακόμα περισσότερο στις σημερινές συνθήκες ύφεσης που πλήττουν την ελληνική οικονομία με ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και την ανεργία να καταγράφει έντονα ανοδική πορεία. Παράλληλα οι αλλαγές στην εργατική νομοθεσία διαφοροποίησαν σε σημαντικό βαθμό τις εργασιακές σχέσεις. Ο νομοθετικός καθορισμός του κατώτατου μισθού και η αποδυνάμωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων είχε σαν αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των επιχειρησιακών και ατομικών συμβάσεων εργασίας, έναντι των κλαδικών και των ομοιο-επαγγελματικών.

Οι προαναφερόμενες εξελίξεις σε συνδυασμό με το υψηλό ποσοστό της παραοικονομίας συντελούν στην αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων σε καθεστώς αδήλωτης εργασίας¹, των εργαζομένων που απασχολούνται με συνθήκες όπως π.χ. εργαζόμενοι με καθεστώς εξαρτημένης εργασίας που αμείβονται με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών, όπως και εργαζομένων που απασχολούνται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης και που παρανόμως δηλώνονται ως μερικής απασχόλησης.

Η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας συμπεριλαμβάνεται στις προτεραιότητες της «Πράσινης Βίβλου για τον εκσυγχρονισμό της εργατικής νομοθεσίας». Από την πλευρά της η ΟΚΕ έχει επανειλημμένα επισημάνει ότι η αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας αποτελεί ζήτημα ζωτικής σημασίας στην κατεύθυνση ενίσχυσης του υγιούς ανταγωνισμού και καταπολέμησης της παραοικονομίας, εξυγίανσης των εργασιακών σχέσεων και της αγοράς εργασίας και αναβάθμισης του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Η αδήλωτη εργασία αποτελεί μορφή αθέμιτου ανταγωνισμού που επιβαρύνει την υγιή επιχειρηματικότητα. Οι επιχειρήσεις που λειτουργούν νόμιμα έχουν να αντιμετωπίσουν υψηλότερο κόστος συγκριτικά με αυτές που καταφεύγουν σε πρακτικές που συνδέονται με την παραοικονομία.

Επιπρόσθετα οι εργαζόμενοι με καθεστώς αδήλωτης εργασίας, δηλαδή οι εργαζόμενοι «φαντάσματα», ανήκουν στην πιο επικίνδυνη μορφή απασχόλησης η οποία τους θέτει εκτός οιασδήποτε εργασιακών δικαιωμάτων και εργασιακής ασφάλειας. Οι εργαζόμενοι αυτοί δεν στοιχειοθετούν δικαιώματα σύνταξης, ούτε έχουν υγειονομική περίθαλψη. Όσο μεγαλύτερο δε το ποσοστό της αδήλωτης εργασίας τόσο περισσότερο διαρρηγνύεται η σχέση μεταξύ της καταβολής κοινωνικών εισφορών από την πλευρά των επιχειρήσεων και των εργαζομένων και των παροχών από την πλευρά του κράτους, γεγονός που διευρύνει τις κοινωνικές ανισότητες.

Τέλος, ο περιορισμός της αδήλωτης εργασίας συνιστά άμεση προτεραιότητα της ελληνικής κυβέρνησης με στόχο την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και του

¹ Στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας ένας στους πέντε εργαζόμενους, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία του ΙΝ.Ε/Γ.Σ.Ε.Ε, που δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» στις 4/7/2014 είναι εντελώς ανασφάλιστος.

ασφαλιστικού συστήματος. Σήμερα είναι σημαντικότερες οι απώλειες στα φορολογικά έσοδα από την αδήλωτη εργασία, ενώ πλήττεται και η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς η εισφοροδιαφυγή μειώνει τα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων. Εκτός από τη μείωση της κρατικής επιχορήγησης που έφτασε το 22,5% το διάστημα 2012-2014², τη δραστική μείωση των αποθεματικών κεφαλαίων μετά το «κούρεμα» κατά 83%, τις απώλειες που υπολογίζονται σε 7 δισ. ευρώ λόγω του υψηλού αριθμού των ανέργων, η αδήλωτη εργασία επιτείνει τις απώλειες των ασφαλιστικών οργανισμών. Ειδικά για το ΙΚΑ οι απώλειες λόγω της εισφοροδιαφυγής υπολογίζονται σε 6 δισ. ευρώ ετησίως. Σύμφωνα με στοιχεία της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχου και Ασφάλισης του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Απρίλιο του 2013, το 40,5% των εργαζομένων ήταν ανασφάλιστοι, ενώ το 52% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα απασχολούσε ανασφάλιστο ή αδήλωτο προσωπικό.

². Η κρατική επιχορήγηση από 16,4 δισ. Ευρώ το 2012, μειώθηκε στα 12,7 δισ. Ευρώ το 2014. Τα επόμενα χρόνια αναμένεται το ποσό της επιχορήγησης να διαμορφωθεί σε 8,6 δισ. Ευρώ.

2. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας είναι πολυσύνθετο, συναντάται σε όλες τις οικονομίες και σε όλες τις χρονικές περιόδους και συνδέεται με ένα ευρύτερο φάσμα παραγόντων (οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών και θεσμικών). Στην παρούσα ενότητα αναλύονται οι βασικότεροι λόγοι που ευνοούν το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας κατά την παρούσα συγκυρία στην χώρα μας. Ειδικότερα:

2.1 Οι μεταβολές στην εργατική νομοθεσία

Στο πλαίσιο της διαδικασίας εσωτερικής υποτίμησης και της προσπάθειας για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της μείωσης του κόστους απασχόλησης, έλαβαν χώρα σημαντικές αλλαγές στην εργατική νομοθεσία με αρνητικές επιπτώσεις στις συλλογικές διαπραγματεύσεις (σε εθνικό και κλαδικό επίπεδο). Ο κατώτατος μισθός καθορίζεται πλέον νομοθετικά, ενώ το κέντρο βάρους των διαπραγματεύσεων μετατοπίστηκε από το κλαδικό και το ομοιοεπαγγελματικό στο επιχειρησιακό και στο ατομικό επίπεδο.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, όπως έχει επισημάνει η ΟΚΕ σε προηγούμενες Γνώμες της, δεν επέφεραν τελικά, όπως αποδεικνύουν τα στοιχεία, αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά επέτειναν την ύφεση και περιόρισαν σημαντικά την ασφάλεια στην αγορά εργασίας³.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα υψηλά ποσοστά ανεργίας (τα υψηλότερα στην ευρωζώνη) τείνει να δημιουργεί τις συνθήκες εκείνες που ευνοούν την ανάπτυξη της αδήλωτης εργασίας. Με το 35,7% του ελληνικού πληθυσμού να βρίσκεται αντιμέτωπο με τον κίνδυνο της φτώχειας⁴ και με την ανεργία σταθερά κοντά στο 26%⁵, όλο και περισσότερα άτομα αναγκάζονται να αποδεχτούν να εργάζονται ανασφάλιστα στερούμενα βασικών εργασιακών δικαιωμάτων όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η προστασία έναντι του κινδύνου εργατικού

³ Με βάση τα επίσημα στοιχεία η μείωση του μισθολογικού κόστους κατά ποσοστό περίπου 15% δεν επέφερε ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα. Αντίθετα η ανεργία εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλή 26,8% τον Ιανουάριο του 2014 και ιδιαίτερα στους νέους κάτω των 25 ετών το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 60%.

⁴ ΕΛ.ΣΤΑΤ (Οκτώβριος 2014), Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2013.

⁵ Τον Αύγουστο του 2014 ο δείκτης ανεργίας στην Ελλάδα ήταν 25,9%, ο υψηλότερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βλ. Ενημερωτικό Δελτίο Eurostat (Δεκέμβριος 2014).

ατυχήματος αλλά και η μελλοντική θεμελίωση συνταξιοδότησης, προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα ελάχιστο εισόδημα.

2.2 Το ύψος του μη μισθολογικού κόστους

Η ένταση της αδήλωτης εργασίας συνδέεται και με το ύψος του μη μισθολογικού κόστους, δηλαδή του κόστους των ασφαλιστικών εισφορών, που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους.

Η διατήρηση του μη μισθολογικού κόστους σε υψηλά επίπεδα διαχρονικά, με την ταυτόχρονη μείωση των κερδών λόγω της ύφεσης και τους πλημμελείς ελεγκτικούς μηχανισμούς επιτείνουν φαινόμενα όπως αυτό της αδήλωτης εργασίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του OECD (2011) η Ελλάδα παρουσιάζει από τα υψηλότερα μη μισθολογικά κόστη μεταξύ των χωρών-μελών της ευρωζώνης. Το μη μισθολογικό κόστος στην Ελλάδα αγγίζει το 35% του συνολικού κόστους εργασίας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις άλλες χώρες της ευρωζώνης κυμαίνεται από 13% έως 39%.

Το προαναφερόμενο υψηλό ποσοστό του μη μισθολογικού κόστους οδηγεί πολλές ελληνικές επιχειρήσεις στην μη καταβολή φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης με στόχο να περιορίσουν το λειτουργικό τους κόστους, ειδικά στη σημερινή υφεσιακή συγκυρία.

2.3 Το υψηλό ποσοστό αυτοαπασχόλησης και οικογενειακών επιχειρήσεων

Η αυτοαπασχόληση και οι οικογενειακές επιχειρήσεις συνδέονται σε ένα βαθμό με την έκταση της αδήλωτης εργασίας. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στα χαρακτηριστικά αυτών των μορφών απασχόλησης, καθώς οι εργασιακές σχέσεις βασίζονται στο προσωπικό ή συγγενικό επίπεδο γεγονός που συντελεί στον αμεσότερο έλεγχο της παραγωγής και των όρων αμοιβής. Στις συγκεκριμένες μορφές απασχόλησης η απασχόληση είναι σε πολλές περιπτώσεις χαλαρή ή και εποχιακή, ενώ αποτελεί και έναν διαδεδομένο τρόπο για ενίσχυση του εισοδήματος μελών της οικογένειας με τη μη καταβολή φόρων και εισφορών να συμβάλλει σε αυτό.

Το ύψος της αυτοαπασχόλησης στην Ελλάδα είναι διπλάσιο του μέσου όρου της ευρωζώνης και ξεπερνά το 31% της συνολικής απασχόλησης. Υψηλή αυτοαπασχόληση συναντάται στον πρωτογενή τομέα και στα Επιστημονικά-Τεχνικά επαγγέλματα. Υψηλότερο του μέσου όρου είναι το ποσοστό αυτοαπασχόλησης και στο εμπόριο, στις κατασκευές και στην εστίαση.

Η Ελλάδα κατέχει επίσης ένα από τα υψηλότερα ποσοστά οικογενειακών επιχειρήσεων και συμβοηθούτων μελών στην Ευρώπη.

Σε περιόδους κρίσης το φαινόμενο της απασχόλησης ατόμων του οικογενειακού ή συγγενικού περιβάλλοντος στην οικογενειακή επιχείρηση εντείνεται. Τα άτομα αυτά εμφανίζονται ως «βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση», εργάζονται και έχουν εισόδημα για την εργασία τους στις οικογενειακές/συγγενικές επιχειρήσεις αλλά συνήθως δεν καταβάλλουν εισφορές ασφάλισης, με αποτέλεσμα να μην αποτυπώνεται η απασχόλησή τους στα στατιστικά στοιχεία ασφαλιστικών οργανισμών. Με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για το Δ' Τρίμηνο του 2013, το ποσοστό των συμβοηθούτων μελών σε οικογενειακή επιχείρηση ξεπερνά το 5% ενώ οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας που συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά «συμβοηθούτων μελών» είναι ο πρωτογενής τομέας (16%), οι δραστηριότητες παροχής καταλύματος και υπηρεσιών 8,6% και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο 5,75%.

2.4 Θεσμικοί και πολιτικοί παράγοντες

Η χαμηλή εμπιστοσύνη στην οργάνωση του κράτους και στο πολιτικό σύστημα, το ανεπαρκές κοινωνικό κράτος, το ύψος, η πολυπλοκότητα και οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού και ασφαλιστικού συστήματος καθώς και η αδυναμία πάταξης της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής δυσχεραίνουν την ανάπτυξη υγιούς επιχειρηματικής συνείδησης και οδηγούν σε αύξηση των περιπτώσεων μη νομιμότητας συμπεριλαμβανομένης της αδήλωτης εργασίας.

3. ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε), το οποίο ιδρύθηκε με τον Ν. 2639/1998 αποτελεί τον κατεξοχήν ελεγκτικό μηχανισμό του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης για τον έλεγχο εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας και τον έλεγχο τήρησης της ασφαλιστικής νομοθεσίας για την αποτροπή της αδήλωτης εργασίας. Επομένως το ΣΕΠΕ αποτελεί σημαντικό παράγοντα στο πεδίο ελέγχου της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και η Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι αρμόδιοι για τον έλεγχο της εισφοροδιαφυγής και την τήρηση των ελεγκτικών διαδικασιών των ασφαλιστικών φορέων αντίστοιχα.

Όσον αφορά τις επιμέρους ρυθμίσεις που στοχεύουν **στην καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας σε αυτές συγκαταλέγονται οι εξής:**

- **N. 3863/2010 - Θέσπιση Εργόσημου** ως μεθόδου πληρωμής και παρακράτησης ασφαλιστικών εισφορών για τους περιστασιακά απασχολούμενους σε έναν ή περισσότερους εργοδότες, στους οποίους παρέχουν μισθωτή εργασία ή τις υπηρεσίες τους χωρίς να συνάπτεται σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. (π.χ. το κατ' οίκον απασχολούμενο προσωπικό, το προσωπικό που παρέχει υπηρεσίες καθαρισμού και κηπουρικής κοινοχρήστων χώρων, οι απασχολούμενοι ως εργάτες γης, οι διανομείς διαφημιστικών εντύπων κ.ά.).

- **Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ»**, το οποίο αποτυπώνει ψηφιακά τις ροές μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα καθώς και ποσοτικά στοιχεία για την αγορά εργασίας, -τις προσλήψεις τις αποχωρήσεις- και για την ανεργία.

- **Επιχειρησιακό Σχέδιο «ΑΡΤΕΜΙΣ» για την Καταπολέμηση της Ανασφάλιστης και Αδήλωτης Εργασίας με** υπεύθυνο φορέα το Υπουργείο Εργασίας στο οποίο συμμετέχουν και το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.) και η Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλισμένων (ΥΠΕΑ). Στόχος του Επιχειρησιακού Σχεδίου είναι η δραστική αντιμετώπιση του φαινομένου της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας, μέσω της αυστηροποίησης των προστίμων. Οι έλεγχοι που διενεργούνται είναι

δειγματοληπτικοί και εκτείνονται σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, καθώς επίσης και στοχευμένοι σε κλάδους που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά ανασφάλιστης και αδήλωτης εργασίας^{6,7}.

• **N. 4144/2013 άρθρο 19 που αφορά στην επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παράνομης απασχόλησης επιδοτούμενου ανέργου.** Σε περιπτώσεις που κατά τη διενέργεια ελέγχου από τους Επιθεωρητές του ΣΕΠΕ ή από οποιοδήποτε άλλο ελεγκτικό όργανο διαπιστωθεί ότι απασχολείται μη νομίμως δηλωμένος εργαζόμενος ο οποίος είναι επιδοτούμενος άνεργος, επιβάλλονται στον εργοδότη, α) πρόστιμο ύψους τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για κάθε απασχολούμενο επιδοτούμενο άνεργο ή β) πρόστιμο ύψους πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ για κάθε απασχολούμενο επιδοτούμενο άνεργο, όταν έχει προηγηθεί καταγγελία της σύμβασης εργασίας του από τον ίδιο εργοδότη⁸.

• **Κυρώσεις σε περίπτωση παράνομης απασχόληση μεταναστών,** καθώς η παράνομη απασχόληση μεταναστών είναι ένα από τα μείζονα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, σε περίπτωση απασχόλησης παράνομα διαμένοντος αλλοδαπού, επιβάλλεται στον εργοδότη, με τη διαπίστωσή της ή την κοινοποίησή της, από τους αρμόδιους Επιθεωρητές Εργασίας του ΣΕΠΕ, χρηματική κύρωση 5.000 ευρώ για κάθε πολίτη τρίτης χώρας που απασχολείται παράνομα. Σε περίπτωση υποτροπής του εργοδότη, μέσα σε διάστημα τεσσάρων (4) ετών από τη διενέργεια του αρχικού ελέγχου, διπλασιάζεται το ύψος της χρηματικής κύρωσης ανά εργαζόμενο.

⁶ Το Σχέδιο Δράσης ΑΡΤΕΜΙΣ επικεντρώνει τη διεξαγωγή επιλεκτικών ελέγχων σε κλάδους που εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά παραβατικότητας. Οι κλάδοι αυτοί είναι οι εξής: Επισιτιστικά επαγγέλματα, κομμωτήρια, πρατήρια βενζίνης, συνεργεία αυτοκινήτων, λιανικό εμπόριο, καθαριότητα, κατασκευές, φιλοξενία, υπηρεσίες ασφάλειας.

⁷ Τα πρόστιμα ανέρχονται στο 18πλάσιο του κατώτατου μισθού δηλαδή σε 10.550 ευρώ ανά αδήλωτο εργαζόμενο, ηλικίας άνω των 25 ετών και σε 9.197 ευρώ ανά αδήλωτο εργαζόμενο ηλικίας κάτω των 25 ετών. Είναι φανερό ότι το κράτος αποβλέπει στη συμμόρφωση των εργοδοτών και εργαζομένων με βάση την επιβολή υψηλών προστίμων, ανεξάρτητα του μεγέθους ή του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

4.1 Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου

Θέση της Ο.Κ.Ε. είναι ότι η αντιμετώπιση της ύφεσης και των σοβαρών προβλημάτων που αυτή προκαλεί στις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους απαιτεί την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου.

Η οικονομική κρίση και οι μεταβολές που έλαβαν χώρα το τελευταίο διάστημα στις εργασιακές σχέσεις είχαν αρνητικές επιπτώσεις στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και στην ασφάλεια του εργασιακού περιβάλλοντος, χωρίς να επιφέρουν την ζητούμενη ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Το κλείσιμο χιλιάδων επιχειρήσεων, η φυγή μεγάλων επιχειρήσεων στο εξωτερικό, η κατάρρευση των ασφαλιστικών ταμείων, η αύξηση της ανεργίας και η κατακόρυφη αύξηση της αδήλωτης εργασίας έχει οδηγήσει στα αντίθετα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις θα πρέπει να βρεθούν εκ νέου στο επίκεντρο της πολιτικής των εργασιακών σχέσεων, με αξιοποίηση των δοκιμασμένων μεθόδων συνεννόησης των κοινωνικών εταίρων. Μόνο μέσα από την διαμόρφωση εκ νέου συνθηκών ασφάλειας και εμπιστοσύνης στην αγορά εργασίας θα επιτευχθεί ο περιορισμός της αδήλωτης εργασίας. Σε διαφορετική περίπτωση τα υψηλά ποσοστά ανεργίας θα εξακολουθούν να οδηγούν χιλιάδες άνεργους να προτιμούν μία θέση ανασφάλιστης και επισφαλούς εργασίας από την παραμονή τους στην ανεργία και τις επιχειρήσεις να προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την ύφεση μέσα από πρακτικές εισφοροδιαφυγής και μείωσης του μισθολογικού τους κόστους.

4.2. Ουσιαστική λειτουργία του ελεγκτικού μηχανισμού

Η αυστηροποίηση των ποινών, ως μόνο μέτρο αντιμετώπισης ενός προβλήματος, ποτέ δεν έφερε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Υπό τις σημερινές συνθήκες ύφεσης της ελληνικής οικονομίας που έχει οδηγήσει σε χρηματοδοτική

ασφυξία τον επιχειρηματικό κόσμο αυτό το οποίο προέχει είναι η βελτίωση της ποιότητας και η αύξηση της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών μηχανισμών.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται η ενδυνάμωση της αντικειμενικότητας των διαδικασιών ελέγχου και η σύνδεση των προστίμων και προσαυξήσεων με ουσιαστικές παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας, και όχι με παρατυπίες που καμία ουσιαστική παρανομία δεν υποκρύπτουν. Δεν είναι τυχαίο ότι σήμερα και ο πιο νόμιμος επιχειρηματίας φοβάται τον έλεγχο, λόγω του κινδύνου εντοπισμού τυπικών παραβάσεων. Το σύστημα της αξιολόγησης των ελέγχων θα πρέπει να βασίζεται όχι μόνο σε ποσοτικά, αλλά και σε ποιοτικά κριτήρια.

Επιπρόσθετα, η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ενίσχυση της διαφάνειας και της αξιοκρατίας στη στελέχωση των ελεγκτικών μηχανισμών. Η τοποθέτηση σε τέτοιες κρίσιμες θέσεις θα πρέπει να προϋποθέτει εξονυχιστική καταγραφή της περιουσιακής κατάστασης του τοποθετούμενου και τακτική παρακολούθηση της μετέπειτα εξέλιξής της.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμη η βελτίωση της συνδυασμένης ενεργοποίησης των φορολογικών μηχανισμών και των μηχανισμών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, του Ι.Κ.Α. και του ΟΑΕΔ προς την κατεύθυνση αξιοποίησης όλων των στοιχείων για τον έλεγχο της φοροδιαφυγής και της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας.

4.3 Ενδυνάμωση της φορολογικής και ασφαλιστικής συμπεριφοράς και ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης, ανάμεσα στον πολίτη και το κράτος

Η φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή, η έκταση των οποίων είναι ιδιαίτερα μεγάλη στη χώρα μας, αποτελούν μακροχρόνιες παθογένειες της ελληνικής οικονομίας με σημαντικές επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά αλλά και εν γένει στο σύνολο του οικονομικού περιβάλλοντος. Τα δημόσια έσοδα περιορίζονται, οι συνεπείς πολίτες νοιώθουν αδικημένοι και οι νόμιμες επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να ανταγωνισθούν με επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται στην πλεονεκτική θέση του χαμηλότερου λειτουργικού κόστους.

Η ΟΚΕ κατ' επανάληψη έχει τονίσει την ανάγκη δημιουργίας ενός σταθερού και απλού φορολογικού και ασφαλιστικού πλαισίου με ξεκάθαρους κανόνες, το οποίο θα να είναι πλήρως κατανοητό τόσο από τις επιχειρήσεις, όσο και από τους ελεγκτικούς

μηχανισμούς. Οι συνεχείς αλλαγές δεν βοηθούν κανέναν, εμποδίζουν τη δημιουργία φορολογικής και ασφαλιστικής συνείδησης και κυρίως δεν δημιουργούν ευνοϊκό κλίμα για την υγιή επιχειρηματικότητα και την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Κάθε πολίτης και κάθε επιχείρηση δικαιούται να γνωρίζει σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα τις υποχρεώσεις που δημιουργεί η οικονομική τους δραστηριότητα.

Επίσης απαιτείται η συσχέτιση του κόστους της φορολογίας με το αναμενόμενο όφελος, ώστε οι πολίτες αφενός να αποκτήσουν φορολογική συνείδηση και αφετέρου να γίνουν ενεργά υποκείμενα στην προσπάθεια περιστολής της φοροδιαφυγής.

4.4 Δημιουργία κινήτρων στους αυτοαπασχολούμενους και στις μικρές επιχειρήσεις για δήλωση της οικονομικής τους δραστηριότητας

Όπως προαναφέρθηκε ένα μεγάλο ποσοστό αδήλωτης εργασίας προέρχεται από τους αυτοαπασχολούμενους και τις μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν τα μέλη της οικογένειάς τους. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η δημιουργία μίας ξεχωριστής χαμηλής κατηγορίας ασφαλιστικών εισφορών για τα συμβοηθούμενα μέλη στην οικογενειακή επιχείρηση θα αποτελέσει κίνητρο για την ασφάλιση τους και θα περιορίσει σημαντικά την αδήλωτη εργασία.

Επιπλέον, θα πρέπει να αναθεωρηθεί ο τρόπος υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλουν οι αυτοαπασχολούμενοι, είτε με την εφαρμογή συστήματος αναλογικών με το εισόδημά τους εισφορών, ή σε σχέση με το πραγματικό μέσο ή κατώτατο εισόδημα ή ακόμη και με μεικτό σύστημα υπολογισμού.

4.5 Διευκόλυνση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, ενώ η προσφορά εργασίας από ημεδαπούς εργαζομένους είναι πολύ περιορισμένη. Η Ο.Κ.Ε. επομένως θεωρεί ότι θα πρέπει να επανεξετασθεί το ισχύον καθεστώς απασχόλησης αλλοδαπών εργαζομένων στον αγροτικό τομέα, προκειμένου να διασφαλιστεί μία ταχεία και αποτελεσματική διαδικασία που δεν θα στερεί το κράτος από πόρους και ταυτόχρονα θα εγγυάται τη νόμιμη απασχόληση όλων των εργαζομένων.

4.6 Θεσμοθέτηση του Συμβουλευτικού Ελέγχου

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι σημαντικό όπλο στην καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας αποτελεί η θεσμοθέτηση του «συμβουλευτικού ελέγχου» που συναντάται σε πολλές χώρες και διενεργείται κυρίως σε νέες επιχειρήσεις. Ο συμβουλευτικός έλεγχος αφορά στην παροχή συμβουλών προς τους νέους επιχειρηματίες από τα ελεγκτικά όργανα και στην μη επιβολή κυρώσεων στην περίπτωση που διαπιστωθεί τυπική ή για πρώτη φορά ουσιαστική παράβαση.

4.7 Θεσμοθέτηση της Δημόσιας Επιβράβευσης των συνεπών επιχειρήσεων

Στην προσπάθεια καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας και της φοροδιαφυγής η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την καθιέρωση της «δημόσιας» επιβράβευσης των νόμιμων επιχειρήσεων και την συμπερίληψη της φορολογικής και εργατικής νομιμότητας στα κριτήρια ποιότητας των επιχειρήσεων.

4.8 Συνεργασία με τις χώρες μέλη της Ε.Ε.

Πρώτωση της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πλατφόρμας με στόχο τη βελτίωση της συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ για την πρόληψη και την αποτροπή της αδήλωτης εργασίας⁹. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα θα επιτρέψει την αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ εκείνων που ασχολούνται με την αδήλωτη εργασία επιτόπου και σε καθημερινή βάση.

⁹ http://ec.europa.eu/greece/news/2014/20140409_adiloti_ergasia_el.htm